

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- กำพล อุดลวิทย์และ จีรชนม์ ศรีสวัสดิ์เล็ก. หลักเศรษฐศาสตร์ทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.
- ไกรบุษย์ ชีรตยาภินันต์. แก่นสารของเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- จุรี ตาปานานท์. เศรษฐศาสตร์จุลภาค 2. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
- คณิต ฌ นกร. ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2533.
- โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม. กฎหมายที่ใช้ควบคุมการใช้แหล่งน้ำและหลักการในการกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้ง. กรุงเทพมหานคร : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.
- ฉันทิพย์ นาดสุตา. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมยุโรปกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- บัญญัติ สุชีวะ. กฎหมายลักษณะทรัพย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2528.
- เบญจวรรณ ชินวัตร. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ. เชียงใหม่ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- ประมุข สุวรรณสร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1,4 ว่าด้วยทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2525.
- ปิยนาด บุณนาค และคณะ. คลองในกรุงเทพมหานคร : ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลง และผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325 - 2525). ม.ป.ท., 2525.

ฝ่ายเลขานุการ คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเรื่องน้ำ.

การกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

พจน์ ปุษปาคม. ละเมิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา,
2530.

พนัส ทัศนียานนท์ และคณะ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์อักษรไทย, 2528.

พระประชา ปสนุนชมุโฌ และคณะ. จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2534.

พระยามานวราชเสวี. อุทธรณ์สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 2 ฉบับ
กรมร่างกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. (เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี
พระยามานวราชเสวี 18 กันยายน 2533).

ขงยุทธ แฉล้มวงษ์, เศรษฐศาสตร์ทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร
คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.

ร.แลงกานต์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1 และ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2526.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2526.

เรืองเดช ศรีวรรณะ. เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม : หลัก ทฤษฎี และปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย.

กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.

วิชา มหาคุณ. หลักกฎหมายละเมิด ศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2523.

วิทยา เพ็ชรวิจิตร. เทคโนโลยีการกำจัดน้ำเสีย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2525.

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบันวิจัย. โครงการประเมินผลการกำจัด
น้ำทิ้งจากชุมชนการเคหะแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร : 2523.

วารี นาสกุล. ประมวลกฎหมายแห่งพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวได้.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

- วีระ โลจายะ. กฎหมายสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2522.
- ศักดิ์ ไทยวัฒน์. คำบรรยายระบบที่ดิน. ชนบุรี : โรงพิมพ์วิธานพาณิชย์, ม.ป.ป.
- สมบูรณ์ ศุภศิลป์. เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2521.
- สมพร อิศวิลานนท์. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ : หลักและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร :
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- สมศักดิ์ ศรีมานอนน์. กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายสำหรับประชาชน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, มูลนิธิ. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัย
สนับสนุนและการควบคุมป้องกันภัยพิบัติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม.
กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการวิจัยเพื่ออุตสาหกรรม การค้า และ ความสัมพันธ์ทาง
เศรษฐกิจระหว่างประเทศ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2534.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายสิ่งแวดล้อม
หน่วยที่ 1 - 7 และ หน่วยที่ 8 - 15. พิมพ์ครั้งที่ 4. จังหวัดนนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์สวัสดิการ
และสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 7 - 15. จังหวัดนนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- สุดาศิริ เสงพลูชนา. คำบรรยายกฎหมายแรงงานและอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2526.
- สุรพล สุตารา และคณะ. ปัญหาสภาวะแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุขุม ศุภนิธย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2532.
- เสนีย์ ปราโมช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2528.

อมร รักษาสัตย์ และปฐม มณีโรจน์ (ผู้แปล). ปิดจ่อกักความเจริญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แพร่พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล, 2519.

อรรณพ ศิริรัตนพิริยะ. การใช้ประโยชน์จากกากตะกอนน้ำเสียในรูปของปุ๋ย สำหรับพื้นที่
เกษตรกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

รายงานวิจัย

กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวง
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน, รายงานคุณภาพน้ำและการแก้ไขปัญหาค
ความเสื่อมโทรมของคุณภาพแม่น้ำเจ้าพระยา (พ.ศ.2528 - 2531).
กรุงเทพมหานคร : โอเด็สแควร์, 2534.

..... รายงานเบื้องต้นการสำรวจทัศนคติของประชาชนและคุณภาพน้ำ แม่น้ำเพชรบุรี
แม่น้ำปรางบุรี และบริเวณชายฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยตอนบน. ม.ป.ท.,
กุมภาพันธ์ 2532.

เต็มดวง รัตนทัศนีย์, ผศ. และคณะ. รายงานผลการวิจัย ทัศนคติของประชาชน
กรุงเทพมหานครในการใช้คลองเป็นที่บำบัดน้ำเสีย. ม.ป.ท., 2533.

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช และคณะ. ปัญหาคคุณภาพน้ำและเชื้อโรคนในแม่น้ำเจ้าพระยาและคูคลองและ
แนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ,
2533.

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, สถาบัน. รายงานการวิจัยเรื่องกลยุทธ์ในการลดและควบคุม
มลพิษเพื่อใช้ประกอบการจัดการท่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7,
กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2534.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, และคณะ. รายงานผลงานวิจัย การศึกษาความเป็นไปได้
ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ. ม.ป.ท., 2531.

อรวรรณ ศิริรัตน์พิริยะ. การใช้ประโยชน์จากกาคตะกอนน้ำเสียในรูปของปุ๋ย สำหรับพื้นที่
เกษตรกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

เอกสารประกอบการสัมมนา

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สำนักงาน
 เลขาธิการ, ศูนย์ฝึกอบรมนานาชาติเพื่อการจัดการแหล่งน้ำ (CEFIGRE),
 "การจัดการน้ำเสียของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อรักษาคุณภาพแม่น้ำเจ้าพระยา,"
เอกสารประกอบการสัมมนา. ม.ป.ท., 2533.

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน. "นโยบายและแนวทางการจัดการน้ำเสียของ
 ประเทศไทย," เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่ง
 ชาติ ร่วมกับ บริษัท ไอบีเอ็ม ประเทศไทย จำกัด, 2533.

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน. "การลดมลภาวะทางน้ำจากชุมชน โรงงาน
 อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม," เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการ
 สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ร่วมกับ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 บริษัท ไฮเกรด-โปรมีเดีย จำกัด, 10 - 13 สิงหาคม 2533.

จุไร ทัพวงศ์. "แนวทางการควบคุมมลพิษ : ผู้ก่อให้เกิดภาวะมลพิษเป็นผู้จ่าย," เอกสาร
ประกอบการสัมมนา เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
 ประเทศไทย ครั้งที่ 3. 31 ตุลาคม - 1 พฤศจิกายน 2535.

ไชยวัฒน์ แสงไชย. "ปัญหาสภาวะแวดล้อม : สาเหตุและแนวทางแก้ไข พิจารณาตามหลัก
 เศรษฐศาสตร์ตะวันตกเทียบกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ," เอกสารประกอบการ
ประชุมประจำปีความรู้никเศรษฐศาสตร์ไทย ปี 2533 ณ โรงแรมอิมพีเรียล
 กรุงเทพมหานคร. วันที่ 9 - 10 พฤศจิกายน 2533.

นระ คมนามูล. "การพิจารณาค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชนและการจัดเก็บค่าบริการ,"
เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน สำนักงาน
 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมไทย, 22 - 23
 ธันวาคม 2530.

วิศิษฐ์ ไชยศรีสงคราม. "การกำจัดของเสียและน้ำเสียฟาร์มเลี้ยงสุกร," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง นโยบายและแนวทางการจัดการน้ำเสียของประเทศไทย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และ บริษัท ไอบีเอ็มประเทศไทย จำกัด วันที่ 31 ตุลาคม 2533.

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช. "องค์การบริหารและส่งเสริมเอกชนในการดูแลรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย," เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทางการบริหารการจัดการน้ำเสียชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2530.

บทความในวารสาร

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวง. เจาะลึกพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

จุลสารสภาวะแวดล้อม 11, 14 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2535) : 4 - 11.

กองคดีวิธีเพื่อความปลอดภัย. การป้องกันมลพิษทางน้ำด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัย. วารสารอัยการ 14, 157 (มีนาคม 2534) : 9 - 12.

โกเมน ภัทรภิรมย์. กฎหมายกับสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ. วารสารอัยการ 14, 163 (กันยายน 2534) : 213 - 218.

จิตติ เจริญนำ. ภาวะน้ำเสียในลำน้ำพอง ชี มูล. วารสารอัยการ 15, 178 (ธันวาคม 2535) : 48 - 52 .

จินตนา จินดาลิขิต. การบำบัดน้ำเสียโดยวิธีธรรมชาติ. จุลสารสภาวะแวดล้อม 11, 5 (กันยายน - ตุลาคม 2535) : 17 - 24.

ชาญชัย ปัญจะเทวคุปต์. แผนฯ 7 สำคัญและบทวิเคราะห์. เศรษฐกิจปริทัศน์ 13, 11 (พฤศจิกายน 2534) : 1 - 14.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. ที่ดินของรัฐในเขตปฏิรูปที่ดิน. วารสารกฎหมาย 11, 2 (กรกฎาคม - กันยายน 2530) : 60 - 81.

ณรงค์ ใจหาญ. มาตรการทางกฎหมายในการจัดการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของเกาะสีชัง. วารสารนิติศาสตร์ 22, 2 (มิถุนายน 2535) : 271.

ทัศนีย์ ฉันทาดีชัย. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ. วารสารสิ่งแวดล้อม

ฉบับทรัพยากรชายฝั่ง (มิถุนายน 2533) : 74.

นพดล อินนา. การแก้ไขปัญหาน้ำเสียในเขตเมือง. จุลสารสภาวะแวดล้อม 10, 1

(มกราคม - กุมภาพันธ์ 2534) : 4 - 11.

ภาสกร ชุณหอุไร. ทรัพย์ไม่มีเจ้าของ. วารสารนิติศาสตร์. 20, 1 (มีนาคม 2533) :

83 - 92.

วิหิต มั่นตราภรณ์. สิทธิมนุษยชน และสิทธิปวงชนแสงสว่างจากความขุ่นมัว. วารสารกฎหมาย

11, 2 (กรกฎาคม - กันยายน 2530) : 125 - 147.

วิลเลียม ทักเกอร์. ให้ตลาดเป็นผู้รับผิดชอบ. เสรีภาพ ฉบับที่ 71 (1986) : 3.

สมบูรณ์ บุญภินันท์. ข้อสังเกตเกี่ยวกับคดีที่ดินที่ขึ้นสู่ศาล. บทบัญญัติ 46, 4 (ธันวาคม

2533) : 7 - 20.

สุชาติ มงคลเลิศพล. สิทธิในการถือครองที่ดิน. วารสารกฎหมาย 12, 3 (มีนาคม

2532) : 43 - 63.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. ค่าทดแทนความเสียหายจากมลพิษโรงงานอุตสาหกรรม. วารสารกฎหมาย

13, 1 (พฤศจิกายน 2532) : 74 - 92.

อรวรรณ ศิริรัตนพิริยะ. มลพิษที่ผลิตอาหาร. จุลสารสภาวะแวดล้อม 11, 6 (พฤศจิกายน -

ธันวาคม 2535) : 34 - 37.

อานาจ วงศ์บัณฑิต. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสียของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วารสารนิติศาสตร์ 20, 3 (กันยายน 2533) : 8 - 57.

หนังสือพิมพ์

จิตเกษม สุขบำรุง. "ไฮไลท์ธุรกิจเรียลเอสเตท-แหล่งน้ำและการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ."

ผู้จัดการรายสัปดาห์. (17 - 23 สิงหาคม 2535) : 76.

"แผนตัวการพ้นพิษแม่น้ำ 4 สาย โรงงานลายนวลหนีช่องโหว่กฎหมาย." ประชาชาติธุรกิจ

(2 - 30 มกราคม 2534) : 37 - 38.

"ต้องย้ายด่วน 44 โรงงานมลพิษ เร่งตรวจสอบเพิ่มอีก 300 แห่ง." ผู้จัดการรายวัน

(26 มกราคม 2536) : 8.

โต๊ะข่าวอุตสาหกรรม, "เจาะระบบโรงงานสิ่งทอ พิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม." ฐานเศรษฐกิจ.

(29 เมษายน - 5 พฤษภาคม 2534): 37.

ชเนศวร์ เจริญเมือง, "อภิมหานคร." ผู้จัดการรายวัน. (20 มกราคม 2536) : 17.

"ธุรกิจสิ่งแวดล้อม." ผู้จัดการรายวัน. (5 - 6 กันยายน 2535) : 8.

"พืชน้ำเน่าทั้งอ่าว อานันท์ท่วม 2000 ล้านกั." ผู้จัดการรายสัปดาห์. (10 - 16 สิงหาคม 2535) : 65, 75.

"บางปู"ไว้อาลัย "ปัญหาน้ำเน่า-ถนนทรุด"โรงงานมักง่ายเอง-กนอ. ฟันเงินแต่ไม่ช่วยอะไร."

ประชาชาติธุรกิจ 2 ภาคการลงทุน (30 สิงหาคม - 2 กันยายน 2535) : 31.

"บัญชีดำ 120 โรงงานทิ้งน้ำเสียลงเจ้าพระยากรมโรงงานฯลุยเชือดสิ่งปิดโรงสีข้าว."

ประชาชาติธุรกิจ 2. (20 - 22 สิงหาคม 2535) : 68.

"รายงานพิเศษ มิติใหม่ กองทุนพัฒนาสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูธรรมชาติ" ฐานเศรษฐกิจ.

(1 - 7 กรกฎาคม 2534) : 25 .

"เร่งตรวจสอบโรงงานอันตราย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม 3 อุตสาหกรรม." ผู้จัดการรายวัน.

(20 มกราคม 2536) : 11.

"โรงงานมลพิษดำที่ นิคมา แหลมฉบง." ผู้จัดการรายวัน (29 มีนาคม 2536) : 32.

"สำนักงานสิ่งแวดล้อมใช้ประกาศ 2 ฉบับสับแหลก อพาร์ทเมนต์เกิน 200 ห้องไร้ระบบบำบัดน้ำเสีย." ประชาชาติธุรกิจ 2. (20 - 22 สิงหาคม 2535) : 68.

วิทยานิพนธ์

กิ่ง สาลิกบุตร. กรรมสิทธิ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์และการเมือง, ม.ป.ท.

จรรยาชัย ศัลยพงษ์. รูปแบบกฎหมายสภาวะแวดล้อมของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ชลิตา วัชรศิษย์. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากของเสียที่เป็นอันตราย : ศึกษาปัญหาเฉพาะกรณี

ของเสียที่เป็นอันตรายที่ขนย้ายมาจากประเทศอื่นและตกค้างอยู่ในเขตท่าเรือกรุงเทพ.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2533.

- คณียบศ ศรีลัมภ์. คำทดแทนในกรณีสิ่งแวดลอมเป็นพิษ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ปาริชาติ สวนใจ. ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน
หาดจอมเทียน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพศาล ภูโพบูลย์. การวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์. การวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเสียงจากโรงงานที่มีผล
กระทบต่อชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533
- เรณี ศิลปวุฒิ. การวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากการพัฒนา
อุตสาหกรรมหลัก : ศึกษากรณีโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุรศักดิ์ มณีสร. ปริมาณของความรับผิดชอบละเมิดในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สุภาพร เนตรเขียน. มาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง :
ศึกษากรณีน้ำเสียจากชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Baumol, William J. , The Theory of Environmental Policy. New Jersey :
Prentice - Hall, Inc., 1975.
- Dhira Phantumvanit, Theodore Panayotou. Industrialization and
Environmental Quality: Paying and Price. Bangkok : the Thailand
Development Research Institute Foundation, 1990.

Environment Agency Japan. Environmental Laws and Regulations in Japan (III) Water (I) and (II). n.p., n.d.

The Environmental Law Center - Thailand and The International Development Law Institute. Enforcement of Pollution Control Legislation in Urban Areas. Handbook for the participants: Bangkok, Thailand : November 2 - 6, 1992.

Freeman III, Myrick A. The Economics of Pollution Control and Environmental Quality. General Learning Press, 1971.

Garratt, Hardin . "The Tragedy of the Commons," in Pollution, Resources and the Environment. edited by Alain C. Enthoven and A. Myrick Freeman III, W.W. Norton & Company Inc., 1973.

Gresser, Julian, Koichiro Fujikure and Akio Morishima, Environmental Law in Japan. London : The MIT Press, 1981.

Herfindall, Orris C., and Allen V. Kneese. Economic Theory of Natural Resources. Columbus, Ohio : Charles E. Merrill Publishing Company, 1974.

Home, Charles W. . Natural Resource Economics. Colorado : John Wiley & Sons, Inc 1979.

Meadowsx, Donella H. et. al. The Limits to Growth. New York : Universe Book, 1972.

Metcalf Eddy International Inc., Pre-Feasibility Study on Private Wastewater Treatment for Bangkok Metropolitan Administration : Final Report. Submitted to the Department of Technical and Economic cooperation the office of the Prime Minister, August 1990.

Organization for Economic Co-operation and Development. Economic Instrument for Environmental Protection. Paris : OECD Publication, 1989.

Organization for Economic Co-operation and Development. The Polluter

Pays Principle Definition analysis implementation. Paris :

OECD Publication, 1975.

_____. The Pollution charges in practice. Paris : OECD Publication,
1980.

_____. Pricing of water Services. Paris : OECD Publication, 1987.

Randall, Alan, Resource Economic An Economic Approach to Natural
Resource and Environment Policy. Columbus, Ohio : Grid
Publishing, Inc., 1981.

Rodgers, William H. , Jr., Handbook on Environmental Law Minnesota :
West Publishing Co., 1977.

United Nations, Guidelines For The Drafiting of Water Codes. Sales
No.E. 74. II. F 2, New York : United Nations Publication,
1973.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RECOMMENDATION OF THE COUNCIL
ON GUIDING PRINCIPLES CONCERNING INTERNATIONAL
ECONOMIC ASPECTS OF ENVIRONMENTAL POLICIES

(Adopted by the Council at its 293rd Meeting on 26th May, 1972)

The Council,

Having regard to Article 5(b) of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14th December, 1960;

Having regard to the Resolution of the Council of 22nd July, 1970 Establishing an Environment Committee;

Having regard to the Report by the Environment Committee on Guiding Principles Concerning the International Economic Aspects of Environmental Policies;

Having regard to the views expressed by interested committees;

Having regard to the Note by the Secretary-General;

I. RECOMMENDS that the Governments of Member countries should, in determining environmental control policies and measures, observe the "Guiding Principles Concerning the International Economic Aspects of Environmental Policies" set forth in the Annex to this Recommendation.

II. INSTRUCTS the Environment Committee to review as it deems appropriate the implementation of this Recommendation.

III. INSTRUCTS the Environment Committee to recommend as soon as possible the adoption of appropriate mechanisms for notification and/or consultation or some other appropriate form of action.

Annex

GUIDING PRINCIPLES CONCERNING THE INTERNATIONAL ECONOMIC ASPECTS OF ENVIRONMENTAL POLICIES

Introduction

1. The guiding principles described below concern mainly the international aspects of environmental policies with particular reference to their economic and trade implications. These principles do not cover for instance, the particular problems which may arise during the transitional periods following the implementation of the principles, instruments for the implementation of the so-called "Polluter-Pays Principle", exceptions to this principle, trans-frontier pollution, or possible problems related to developing countries.

A. GUIDING PRINCIPLES

a) Cost Allocation: the Polluter-Pays Principle

2. Environmental resources are in general limited and their use in production and consumption activities may lead to their deterioration. When the cost of this deterioration is not adequately taken into account in the price system, the market fails to reflect the scarcity of such resources both at the national and international levels. Public measures are thus necessary to reduce pollution and to reach a better allocation of resources by ensuring that prices of goods depending on the quality and/or quantity of environmental resources reflect more closely their relative scarcity and that economic agents concerned react accordingly.

3. In many circumstances, in order to ensure that the environment is in an acceptable state, the reduction of pollution beyond a certain level will not be practical or even necessary in view of the costs involved.

4. The principle to be used for allocating costs of pollution prevention and control measures to encourage rational use of scarce environmental resources and to avoid distortions in international trade and investment is the so-called "Polluter-Pays Principle". The Principle means that the polluter should bear the expenses of carrying out the above mentioned measures decided by public authorities to

ensure that the environment is in an acceptable state. In other words, the cost of these measures should be reflected in the cost of goods and services which cause pollution in production and/or consumption. Such measures should not be accompanied by subsidies that would create significant distortions in international trade and investment.

5. This Principle should be an objective of Member countries; however, there may be exceptions or special arrangements, particularly for the transitional periods, provided that they do not lead to significant distortions in international trade and investment.

b) Environmental Standards

6. Differing national environmental policies, for example with regard to the tolerable amount of pollution and to quality and emission standards, are justified by a variety of factors including, among other things, different pollution assimilative capacities of the environment in its present state, different social objectives and priorities attached to environmental protection and different degrees of industrialization and population density.

7. In view of this, a very high degree of harmonization of environmental policies which would be otherwise desirable may be difficult to achieve in practice; however it is desirable to strive towards more stringent standards in order to strengthen environmental protection, particularly in cases where less stringent standards would not be fully justified by the above-mentioned factors.

8. Where valid reasons for differences do not exist, Governments should seek harmonization of environmental policies, for instance with respect to timing and the general scope of regulation for particular industries to avoid the unjustified disruption of international trade patterns and of the international allocation of resources which may arise from diversity of national environmental standards.

9. Measures taken to protect the environment should be framed, as far as possible, in such a manner as to avoid the creation of non-tariff barriers to trade.

10. Where products are traded internationally and where there could be significant obstacles to trade, Governments should seek common standards for polluting products and agree on the timing and general scope of regulations for particular products.

National Treatment and Non-Discrimination

11. In conformity with the provisions of the GATT, measures taken within an environmental policy regarding polluting products should be applied in accordance with the principle of national treatment (i. e. identical treatment for imported products and similar domestic products) and with the principle of non-discrimination (identical treatment for imported products regardless of their national origin).

Procedures of Control

12. It is highly desirable to define in common, as rapidly as possible, procedures for checking conformity to product standards established for the purpose of environmental control. Procedures for checking conformity to standards should be mutually agreed so as to be applied by an exporting country to the satisfaction of the importing country.

Compensating Import Levies and Export Rebates

13. In accordance with the provisions of the GATT, differences in environmental policies should not lead to the introduction of compensating import levies or export rebates, or measures having an equivalent effect, designed to offset the consequences of these differences on prices. Effective implementation of the guiding principles set forth herewith will make it unnecessary and undesirable to resort to such measures.

B. CONSULTATIONS

14. Consultations on the above-mentioned principles should be pursued. In connection with the application of these guiding principles, a specific mechanism of consultation and/or notification, or some other appropriate form of action, should be determined as soon as possible, taking into account the work done by other international organisations.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NOTE ON THE IMPLEMENTATION OF THE POLLUTER-PAYS PRINCIPLE

Introduction

Within the framework of the "Guiding Principles concerning International Economic Aspects of Environmental Policies", the Polluter-Pays Principle contributes to the avoidance of distortions in international trade and investment.

This paper is intended to offer clarifications for the practical implementation of the Polluter-Pays Principle. It should however be noted that:

- such implementation must be considered in connection with that of the other parts of the Guiding Principles;
- the dynamic aspects of the implementation of the Polluter-Pays Principle have not been fully considered here.

A. DEFINITION

1. The Polluter-Pays Principle (applying to transitional periods with possible exceptions and in the long term) implies that in general it is for the polluter to meet the costs of pollution control and prevention measures, irrespective of whether these costs are incurred as the result of the imposition of some charge on pollution emission, or are debited through some other suitable economic mechanism, or are in response to some direct regulation leading to some enforced reduction in pollution.
2. The Polluter-Pays Principle, as defined in paragraph 4 of the "Guiding Principles", states that the polluter should bear the expenses of preventing and controlling pollution "to ensure that the environment is in an acceptable state". The notion of an "acceptable state" decided by public authorities, implies that through a collective choice and with respect to the limited information available, the advantage of a further reduction in the residual social damage involved is considered as being smaller than the social cost of further prevention and control. In fact, the Polluter-Pays Principle is no more than an efficiency principle for allocating costs and does not involve bringing pollution down to an optimum level of any type, although it does not exclude the possibility of doing so.

3. To reach a better allocation of resources in line with paragraph 2 of the Guiding Principles, it is desirable that the private costs of goods and services should reflect the relative scarcity of environmental resources used in their production. If this is the case, consumers and producers would adjust themselves to the total social costs for the goods and services they are buying and selling. The Polluter-Pays Principle is a means of moving towards this end. From the point of view of conformity with the Polluter-Pays Principle, it does not matter whether the polluter passes on to his prices some or all of the environment costs or absorbs them.

B. INSTRUMENTS FOR APPLYING THE POLLUTER-PAYS PRINCIPLE

4. The Polluter-Pays Principle may be implemented by various means ranging from process and product standards, individual regulation and prohibitions to levying various kinds of pollution charges. Two or more of these instruments can be used together. The choice of instruments is particularly important as the effectiveness of a policy depends on it. This choice can only be made by public authorities at central or regional level, in the light of a number of factors such as the amount of information required for the efficient use of these various instruments, their administrative cost, etc.

5. Direct regulations could be of exceptional value in achieving immediate or speedy pollution reduction needed to safeguard public health or abate unacceptable nuisance. They would also be more appropriate in cases where the kind of pollutant or the structure of the group of polluters (because of their number or of their composition) make the charge system less effective.

6. In other cases, pollution prevention and control measures may achieve a desired improvement of the quality of the environment to least social costs when they are based on the levying of charges. When charges are applied they should be put in the framework of a comprehensive policy. Such a policy will make explicit the function of charges in relation to environmental policy objectives and to other instruments. When a charge is levied, it induces polluters to treat their effluents as long as the treatment costs remain lower than the amount of the charge they would otherwise be compelled to pay in the absence of pollution abatement. A charging policy may thus achieve an objective at least social cost to society as it would induce each of these polluters to abate pollution to the point where they each incur the same additional cost for the same reduction of pollution emission.

Another advantage of charges is that they can provide a continuing incentive for improved pollution abatement.

Charges may also be levied for example by regional bodies as a means of achieving an efficient cost allocation. In such a system some

firms may treat more waste and this service can be financed through the charges levied. Charges may also be used in order to cover the costs of collective waste treatment plants. These charges will correspond to a purchase of services financed by all the polluters who are using the services and will thus be in line with the Polluter-Pays Principle.

C. EXCEPTIONS TO THE POLLUTER-PAYS PRINCIPLE

7. An environmental policy will normally be put into effect gradually. In certain circumstances such as a speedy or a sudden and very extensive implementation of environmental policy, environmental improvements may be helped and even speeded up if existing polluters are given aid in their initial or transitional efforts to reduce their emissions. Aid payments for such purposes will only be a valid exception to the Polluter-Pays Principle if they form part of transitional arrangements whose duration has been laid down in advance and do not lead to significant distortions in international trade and investment. Such transitional arrangements can also include a time-table for progressively tightening up emission standards and raising the scale of charges to the levels required to reach the quality targets.

8. Exceptions to the Polluter-Pays Principle may also be justified when steps to protect the environment would jeopardize the social and economic policy objectives of a country or region. This would be the case, for example, when the additional expenditure incurred by polluting industries would result in holding back regional development or adversely affecting the labour market. However, in the spirit of the general principle approved, it is recommended that such exceptions are kept at the level and for the time strictly necessary to reach the specific socio-economic objectives. Aid to promote research and development in line with other aspects of government policy is not inconsistent with the Polluter-Pays Principle.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RECOMMENDATION OF THE COUNCIL
ON THE IMPLEMENTATION OF THE
POLLUTER-PAYS PRINCIPLE

(Adopted by the Council at its 372nd Meeting on 14th November, 1974)

The Council,

Having regard to Article 5(b) of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14th December, 1960;

Having regard to the provisions of the General Agreement on Tariffs and Trade;

Having regard to the Recommendation of the Council of 26th May, 1972 on Guiding Principles Concerning International Economic Aspects of Environmental Policies;

Having regard to the Note by the Environment Committee on Implementation of the Polluter-Pays Principle;

Having regard to the possibility, approved by the Council, of holding informal consultations on the Guiding Principles within the OECD;

On the proposal of the Environment Committee;

I. REAFFIRMS that:

1. The Polluter-Pays Principle constitutes for Member countries a fundamental principle for allocating costs of pollution prevention and control measures introduced by the public authorities in Member countries.

2. The Polluter-Pays Principle, as defined by the Guiding Principles concerning International Economic Aspects of Environmental Policies, which take account of particular problems possibly arising for developing countries, means that the polluter should bear the expenses of carrying out the measures, as specified in the previous paragraph, to ensure that the environment is in an acceptable state. In other words, the cost of these measures should be reflected in the cost of goods and services which cause pollution in production and/or consumption.

3. Uniform application of this principle, through the adoption of a common basis for Member countries' environmental policies, would

encourage the rational use and the better allocation of scarce environmental resources and prevent the appearance of distortions in international trade and investment.

II. NOTES that:

1. There is a close relationship between a country's environmental policy and its overall socio-economic policy;
2. In exceptional circumstances, such as the rapid implementation of a compelling and especially stringent pollution control regime, socio-economic problems may develop of such significance as to justify consideration of the granting of governmental assistance if the environmental policy objectives of a Member country are to be realized within a prescribed and specified time;
3. Aid given for the purpose of stimulating experimentation with new pollution-control technologies and development of new pollution-abatement equipment is not necessarily incompatible with the Polluter-Pays Principle;
4. Where measures taken to promote a country's specific socio-economic objectives, such as the reduction of serious inter-regional imbalances, would have the incidental effect of constituting aid for pollution-control purposes, the granting of such aid would not be inconsistent with the Polluter-Pays Principle.

III. RECOMMENDS that:

1. Member countries continue to collaborate and work closely together in striving for uniform observance of the Polluter-Pays Principle, and therefore that as a general rule they should not assist the polluters in bearing the costs of pollution control whether by means of subsidies, tax advantages or other measures;
2. The granting of any such assistance for pollution control be strictly limited, and in particular comply with every one of the following conditions:
  - a) It should be selective and restricted to those parts of the economy, such as industries, areas or plants, where severe difficulties would otherwise occur;
  - b) it should be limited to well-defined transitional periods, laid down in advance and adapted to the specific socio-economic problems associated with the implementation of a country's environmental programme;
  - c) it should not create significant distortions in international trade and investment;
3. That if a Member country, in cases of exceptional difficulty, gives assistance to new plants, the conditions be even stricter than those applicable to existing plants and that criteria on which to base this differentiation be developed:

4. In accordance with appropriate procedures to be worked out, all systems to provide assistance be notified to Member countries through the OECD Secretariat. Wherever practicable these notifications would occur prior to implementation of such systems;

5. regardless of whether notification has taken place, consultations, as mentioned in the Guiding Principles, on the implementation of such systems, will take place at the request of any Member State.

IV. INVITES the Environment Committee to report to the Council on action taken pursuant to this Recommendation.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายมงคล วุฒิชนากุล สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2529 เข้าฝึกงานและทำงานในสำนักงานกฎหมายเดชอคม แอนด์ แอสโซซิเอทส์ ในปีพุทธศักราช 2530 เข้าศึกษาต่อในชั้นปริญญาโทภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2531 เข้าทำงานที่บริษัท ไพรัช สานนท์ ประภาส และวินน์ จำกัด ในตำแหน่งที่ปรึกษากฎหมาย ในปีพุทธศักราช 2532 ปัจจุบัน ประกอบธุรกิจส่วนตัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย